

Marian Drăghici

Cecilia, la tinerețe

(file subiective de istorie locală)

O credeam nemuritoare, în timpul scurtei mele vieți, pe Cecilia Păun. Și deodată aflu, printr-un telefon, că nu mai e.

Am rămas tablou!

Era destul că o știam acasă, la Osica. Prezența sa acolo, la baștină, la rădăcini, îmi dădea un sentiment de liniște și siguranță. Un sentiment care-mi permisesese să imaginez și să scriu tot felul de „jucării” esopic-subsersive, unele cu iz de lagăr concentraționar. Ca aceasta, din anii '80 și ceva, zisă, după prelucrări succesive, *O bufniță de zece tone*. Cici savura „șopârlele”:

N-au întâlnit armonia.

*Tunetul armoniei prea tari
asta da, lanțuri-lanțuri într-o casă departe
chiar zăpada subțire
a îmbrățișării prin moarte.*

N-au întâlnit armonia.

*Tunetul picurând otrava
armoniei prea tari cu un scurt zurut
sub o rază târzie.*

Și dulăii – dulăii: doar urechi

sub o rază târzie.

Și din nou un foarte scurt zurut lanțuri-lanțuri.

N-am întâlnit armonia nici eu.

*Am întâlnit – ca să vezi –
seara la masă între ai mei
arborele fix al mușeniei.*

*Și vertebrele clevetind și ai mei
acel ram de vârf înflorind în șira spinării mele
acel ram de vârf
acel ram.*

Și pe ram

*o bufniță de zece tone –
îmi apăru clar destinul.*

Cecilia reprezentase pentru mine – pe lângă Osica familiei, a rudelor, a vecinilor, a pădurii Bercica, a Oltețului etc. –, Osicata *mea* intelectuală, elevată, cultă. Cititorul cel mai avizat. Dispariția ei îmi apare, din perspectiva asta, inacceptabilă. Autorul moare primul, nu cititorul. Cititorul, de regulă, îi supraviețuiește, dă mărturie în timp despre el. Despre cât de

breaz a fost și este. Altminteri, autorul acela, vai de capul lui, e-n aer. Ieșind brusc din peisaj, Cecilia a răsturnat clasicul ordin al lucrurilor. Va trebui, iată, să dau eu, sibilinic, mărturie despre dumneaei. Și nu invers, cum e normal, de când lumea și pământul. Dacă a încălcat regula asta sacrosanctă, ea, Cecilia Păun, care era mai degrabă, între prieteni, exemplul de fair play, trebuie să i se pusesse rău pata pe viață. Pe prieteni. Tot mai însingurată de la an la an, i-a fost deodată insuportabil să mai trăiască. Din inimă rea și boală necruțătoare, stare clinică în care regulile și fair play-ul nu mai valorează, în ochii celui lovit, nici doi bani...

Deși mai mic cu patru ani, distanță astronomică la vârsta școlarității, prin anii '60 ai secolului trecut, țin bine minte că eleva Păun Cecilia deja își câștigase o aură a ei, personală, de față deșteaptă-foc, serioasă, citită. Nu tocilară. Colegi de clasă, băieții de pe strada mea, gemenii Emil și Vasilică Mierlăcioiu, Adi al lui Băcănuș, dar și Fila doctorului Voicu, de obicei clamorosi cu specia premiantului ahtiat de note mari, pe Cici o tratau, când apărea în zonă, prin Vlădueni, cu sănătoasă, pură și simplă voioșie. Fără mișto.

Din creștet până-n tălpi, toată ființa Ceciliei, copilă-adolescentă-studentă, iradia inteligență și o libertate a spiritului, voluntară, contagioasă. Ca tânără profesoară, așa cum o știu eu, rămăsese la fel, doar că (puțin) mai importantă.

Vocea ei pe la 18-20-30 de ani răzbătea prin și peste garduri, tonică, răsunătoare, când Cici venea în vecini pe la Fila și pe la Țuca, fetele doctorului Voicu, sau când vorbea, pe „zoană”, pe sub duzii bătrâni, cu careva ivit în cale. Râdeau, tustrele, fetele, și doamna doctorului Voicu, aci, gard în gard cu ai mei, din te miri ce, hohotitor, de se cutremurau în vale, la heleșteu – fin, o adiere! –, și plopii, și sălciile, și tufele de mure. Râdeau de se limpezea izvorul.

La râsul lor de fete-n floare, din vară-n vară pe lângă moară, am crescut băiat mare. De moara lui Take Coliopol, arsă din temelii în '74, altădată vorbesc.

Mersul Ceciliei, elansat, îi descria întreaga personalitate încrezătoare, temerară, cu un piept dezinvolt împins în față, cu părul de abanos abundent legat în cozi groase sau mai degrabă despletit, și acei neverosimili, imenși ochi negri, de tânără grecoaică – cum n-am mai văzut decât în filme cu Irene Papas –, totul la Cici, în anii săi buni, când avea toată viața în față, respira libertate, forță și delicatețe, bucurie de a trăi...

Dintr-o bucată, Cecilia se bucura pe bune când se bucura. Când se mânia, să fugi din calea ei. Intelectual serios, nu scria, „scârța-scârța pe hârtie”, proză sau poezii, dar își educase, cu profesori ca Al. Piru sau Eugen Negrici, pe care-i venera, un gust sigur al valorii textului, altoit pe un instinct mai degrabă rar. Cum în comună nu avusesem un înaintemergător în ale scrisului poeziei, pentru mine Cici a jucat, cum s-a priceput, rolul ăsta. Ea fiind, deși nu se da, mai mare. Iar eu considerând-o bucuros ca atare. A contat enorm...

Ce ne-a salvat mințile în anii ceaușismului detestabil, invaziv până în cele mai intime cotloane, gânduri și alte date personale, a fost tocmai literatura, poezia. Versurile, da! Sentimentul că adevărul e, subtil, rafinat, prezent în ele. Citeam și ne transmitem, în cerc restrâns, cele mai noi apariții din autori numai unul și unul, români și străini. Traducerile de la Univers și Minerva, din sud-americani, americani, ruși, francezi, nemți etc. Revista *Secolul 20* nu ne scăpa. *Panorama poeziei universale moderne*, antologie grandioasă, din cei mai extraordinari poeți lirici ai lumii, a făcut și la Osica școală.

Nu scriam deloc, dar deloc, pe linia impusă de regim. Chiar și așa, sporadic, după lungi așteptări chinuitoare, eram publicat prin reviste. Și deodată se făcea o mică sărbătoare, de prea puțini știută, în Vlădueni și pe Linia Mare. Rectific, să nu apar chiar tâmpit: era prompt interceptată, turnată, descusută, îndosariată, orice mișcare.

Detestatori ai regimului – nu contestatori, nu protestatori: detestatori –, noi ne făceam că plouă, „ei” se făceau că usturoi n-au mâncat. Toate întâlnirile și discuțiile din casa și raza Ceciliei se încadrează perfect ca spirit în ceea ce, după Revoluție, s-a numit *rezistență prin cultură*. Eram periculoși, fiindcă ne vedeam de viața noastră, eram normali. Notez aici, telegrafic, trei situații, ca exemplu:

În 1983, niște poeme de-ale mele publicate în *Viața Românească* – revista la care lucrez acum – au fost citite de Virgil Ierunca la Radio Europa Liberă. Între pușinii din sat care s-au bucurat a fost, bineînțeles, Cici.

Tot în 1983, Ștefan Aug. Doinaș, cea mai respectată personalitate literar-culturală la vremea aceea, îmi scria la Osica, exact așa: *“...pentru dumneavoastră este destul să vă spun: sunteți un excelent Poet.*

Pentru ceilalți, care au nevoie de diverse acoperiri, de parcă descoperirea unui autentic talent ar fi un act blamabil, aveți alăturat expresia desfășurată a prețurii mele. 14 martie 1983.” Și alăturat, pe o pagină și jumate era prefațat volumul de debut, pe care i-l trimisese în plic, dactilografiat, cum îmi ceruseră redactorii Editurii Scrisul Românesc din Craiova. O recomandare-acoperire de la un mare scriitor mi-ar spori, spuneau ei, șansele să apar în volum. Ca un fel de pilă oficială, de proptea. Aiurea, n-a contat deloc prefața domnului Doinaș. Elogioasă, probabil și din spirit de solidaritate cu un marginalizat – el însuși fusese marginalizat ani de zile și știa bine cu ce se mănâncă marginalizarea –, scrisa lui a trecut din mână în mână, citită, admirată, invidiată – și-atât. Originalul prefeței s-a pierdut în editură. O copie, singura care se mai păstra, e în casa Ceciliei.

În 1985, tot la Osica eram, când Marin Sorescu, într-un gest extraordinar, instituie *Premiul revistei Ramuri pentru volum în manuscris* – doar-doar vom sparge, cu acest premiu, gheața insuflată de Cabinetul 2 al CC al PCR și voi apărea în volum. N-a fost să fie. Aveam să apar taman în 1988, la *Cartea Românească*, în București, după ce zăcusem în sertarele editurii, lăudat, mângâiat pe creștet și amânat, cinci ani.

De ce era important să apar în volum? Cu două cărți publicate și ecouri bune în presa literară parveai la statutul de scriitor profesionist, membru al Uniunii Scriitorilor, pe-atunci o breaslă / castă închisă, supraveghetă / privilegiată, cu case de creație la munte și la mare, reviste, editură, drepturi bănești, călătorii în străinătate etc. Până când, așa cum dă râma biserici, funesta Coană Leana ce s-a gândit? la să dărâme, prin îmbătrânire, și Uniunea Scriitorilor. Instituția, nu clădirea. Sistând, prin ordin ocult, primiriile de tineri membri. Ca să dispară, adică, scrisul profesionist, prea independent. Literatura, tovarăși, să

se scrie de niște amatori, de-ai noștri, cântăreți ai Cărmaciului, ai „mărețelor realizări”, gen Festivalul Cântatea României. Cum nu servisem „cauza”, nu am pupat acces în Uniunea Scriitorilor decât după Revoluție. Așa consider evenimentele din decembrie '89, Revoluție. În 12 ianuarie 1990, mi-am văzut numele în presă, într-un comunicat al noii conduceri UR, pe o listă de noi primiți.

Ce legătură au toate astea cu Cici?, veți întreba. Au. O conțin, mai mult sau mai puțin, ca file de istorie locală – nu știu cât de istorie, și nici cât de locală – ce nu va fi probabil niciodată scrisă. Abia acum, după moartea-i tragică, îmi dau seama că unele versuri scrise cu ani în urmă se referă la ea, sunt inspirate într-un fel nepremeditat, tainic, de personalitatea ei din anii tineri. Până și un poem mai dincoace, din 2000, Negresa, de nereprodus aici ca prea lung, o exprimă în chip hiperbolic. Un altul mai scurt, îi plăcuse lui Cici:

*Ah indiferența ta măreața
umflă praful pe străzi
mișcă morile de vânt în capul lui Dumnezeu
pervertește lucrurile până la a face
din tine bunăoară un zid negru.
Un zid absolut negru.
Un zid.*

*Ai fost pentru mine un zid negru
una dintre cele patru mori de vânt
din capul lui Dumnezeu (muzica femeia vinul și însuși Dumnezeu).*

*Gol cu mâna mea m-am strâns de pe arie
gol la patru mori de vânt m-am măcinat. Indiferenței
tale îi spun: după morți succesive, iată-mă viu. Credibil. Măcinat
bob cu bob. Atâtea nopți m-a privit un duh negru*

*că din mine se va face o pâine neagră
va exploda o muzică neagră.
O femeie neagră va veni și-mi va duce ca pe nimic
inima neagră într-un vas de vin negru
înaintea unui Dumnezeu
gol, orbitor de negru.*

Este ceva din ființa Ceciliei, din enigma feminității ei tragic-existențială, în versurile de mai sus? Da, este.

Nici nu știe spiritul locului cât de mult îi datorează Ceciliei. Fără ea, Osica din ultima jumătate de veac este de neimaginat. La fel și noi, cei câțiva prieteni apropiați. avuserăm șansa binecuvântată de-a o fi cunoscut, iubit și prețuit. Este de obrazul nostru să valorizăm măcar simbolic contribuția sa la zestrea vetrei bătrâne, cum se spune. Un festival, o manifestare, *Zilele culturale Cecilia Păun*, ceva care să-i perpetueze memoria, îmbogățindu-ne și pe noi și pe urmașii atâtor generații de osicani cărora le-a fost profesoară – se cuvine făcut.

Dumnezeu s-o răsplătească!

14 februarie 2012